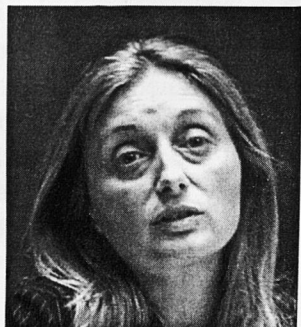

L'EDUCACIÓ AMBIENTAL EN EL SISTEMA EDUCATIU

Catalina Bover Nicolau
D.G. d'Ordenació i Innovació
Cons. d'Educació i Cultura

L'*educació ambiental és present en el Decret d'ordenació general dels ensenyaments de la nostra comunitat autònoma quan es fa referència al foment i la defensa de la consciència de pertànyer a les Illes Balears, a la necessitat de conèixer, respectar i estimar el nostre entorn, o quan s'incideix en l'adquisició de valors sobre la pròpia salut, individual, col·lectiva i ambiental, que es deriva del coneixement del cos, dels costums alimentaris, dels usos dels recursos naturals, i sobre la protecció del medi ambient i el desenvolupament sostenible.*

La finalitat del sistema educatiu, fonamentalment en les etapes obligatòries, és la de contribuir a desenvolupar en l'alumnat aquelles capacitats necessàries per viure com a ciutadans amb plenitud de drets i deures.

L'educació s'ha de plantejar la formació integral de les persones, fer-les aptes per viure en una societat plural, capaç de comprendre el que succeeix al seu voltant. Ha de formar persones crítiques amb el seu entorn, solidàries amb els problemes socials, amb criteris propis d'elecció sobre la seva vida, els quals han de saber aplicar, persones conscients del seu paper dins la societat.

La LOGSE ja recull que un dels principis de l'activitat educativa és la relació amb l'entorn social, econòmic i cultural, com també la formació en el respecte i la defensa del medi ambient.

Per això, els decrets que estableixen el currículum de les Illes Balears, de les diferents etapes educatives, defineixen unes ensenyances que han de ser presents a través de les diferents àrees; són els temes transversals: educació moral i cívica, educació per la pau, per la igualtat d'oportunitats d'ambdós sexes, per la salut, l'educació ambiental, sexual, del consumidor, l'educació viària. Els temes

transversals no fan més que traslladar als centres educatius la demanda social existent; totes aquestes problemàtiques socials han de ser també presents en l'educació. En definitiva, no fan més que respondre a un projecte de societat i d'educació, per això la seva presència en l'educació obligatòria és més que justificada. La institució escolar no pot donar l'esquena a aquestes necessitats socials. No hem d'oblidar que, si bé és cert que dins els continguts curriculars rellevants referents als temes transversals hi ha conceptes i procediments, sobretot hi ha actituds i valors; amb això es pretén que els temes transversals contribueixin al desenvolupament integral de la persona.

La incorporació de l'educació ambiental en el currículum escolar no ha estat més que el reconeixement de la importància que té el medi ambient en les nostres vides. És una resposta a la demanda existent a fi que el sistema educatiu contribueixi a la millora de l'entorn.

Ara bé, com incorporar les preocupacions ambientals, les problemàtiques ambientals presents en la societat i quin tractament han de tenir dins l'àmbit educatiu? Hem de tenir ben present que en cap cas responen a uns continguts que estan separats o en

paral·lel a les àrees curriculars. No és possible separar l'aprenentatge científic de l'ètic. Avui és impensable que l'educació ambiental es treballi de forma aïllada, en activitats puntuals descontextualitzades; l'educació ambiental ha d'impregnar la totalitat de les activitats que es realitzen en el centre. Més encara, no podem separar-la de la resta de temes transversals, ja que l'educació ambiental té lligams amb l'educació per la salut,

incorporar temes ambientals, sinó d'incorporar un nou enfocament de la dinàmica de treball. L'escola és un referent per a l'alumnat, que hi passa molt temps, i per tant no pot obviar l'educació ambiental, que és un dels elements educatius que més repercussió tindrà per al futur de l'alumnat com a persones i per al futur de la societat. Això és responsabilitat de tota la comunitat educativa i ha de ser present en el Projecte educatiu de centre per

Avui és impensable que l'educació ambiental es treballi de forma aïllada, en activitats puntuals descontextualitzades; l'educació ambiental ha d'impregnar la totalitat de les activitats que es realitzen en el centre...

l'educació del consumidor...

Es defineix l'educació ambiental com el procés en el qual s'aclareixen conceptes sobre els processos que succeeixen a la natura, la comprensió i valoració de l'impacte de les relacions entre l'home, la seva cultura i els processos naturals. Anima a un canvi d'actituds, valors i hàbits respecte a qüestions relacionades amb el medi ambient.

En el sistema educatiu les finalitats de l'educació ambiental són: ajudar l'alumnat en el procés d'adquisició d'una consciència i sensibilització envers el medi ambient; ajudar a comprendre la importància de la interdependència econòmica, social, política i ecològica a les zones rurals i urbanes; ajudar a adquirir una diversitat d'experiències i una comprensió del medi i els seus problemes; inculcar noves pautes de comportament, sentir interès i preocupació motivant la participació de l'alumnat en la millora i protecció; ajudar a adquirir actituds per determinar i resoldre problemes ambientals i donar la possibilitat de participar de forma activa en la tasca de resoldre'ls.

Hem d'insistir, una vegada més, que no es tracta d'afegir o modificar continguts del currículum per

arribar a la programació d'aula, i per al seu desenvolupament hi ha d'haver una estreta relació del centre amb el seu entorn.

És clar que existeix una preocupació pel tema del medi ambient, els mitjans de comunicació aborden cada dia la problemàtica d'aquest tema a les Illes; la societat no pot donar l'esquena a la realitat existent i les institucions escolars tampoc. Sovint

paraules com sostenibilitat, sobreexplotació, gestió dels recursos..., apareixen en titulars, estan de moda i són una demanda social que ha de ser tractada a l'escola. Els centres docents no es poden allunyar, deslligar de la realitat de l'entorn. El nostre alumnat ha de saber quines són les problemàtiques que implica viure en un territori de dimensions limitades, dels recursos de què disposem, l'ús que es fa de l'aigua, de les energies..., però també ha de gaudir del privilegi del nostre

Dibuix extret de "Gaudeix del bosc!", de la Conselleria de Medi Ambient

paísatge, en definitiva de conèixer i estimar on viuen per poder tenir opció a prendre decisions que afectaran indubtablement el seu futur.

Des de la Conselleria d'Educació, conscients d'aquestes necessitats, es dona suport a la tasca docent reforçant i fomentant tots aquells projectes que

incorporin l'educació ambiental, i els altres temes transversals, dins la dinàmica del centre.

Per això, dins les actuacions de la Direcció General d'Ordenació i Innovació, aquests darrers anys s'ha iniciat una convocatòria d'ajudes encaminades a potenciar la innovació als centres escolars.

L'objecte d'aquestes convocatòries és fomentar la realització de projectes que parteixen de les iniciatives sorgides des dels equips docents mateixos, a partir de les necessitats detectades en cada comunitat educativa, i encaminats a la incorporació de la transversalitat.

nat, uns mitjans organitzatius al voltant d'estades en medis singulars que els permeten l'apropament i el coneixement del medi ambient, amb la finalitat de desenvolupar activitats adaptades al currículum de les diferents etapes, per treballar primordialment actituds i valors de cooperació, solidaritat i respecte pel medi ambient.

La seva finalitat és treballar objectius i continguts del currículum que requereixen un treball fora de l'aula, en uns espais que compten amb les instal·lacions i els recursos adients per tal de poder desenvolupar el treball encomanat.

El nostre alumnat ha de saber quines són les problemàtiques que implica viure en un territori de dimensions limitades, però també ha de gaudir del privilegi del nostre paisatge, en definitiva de conèixer i estimar on viuen per poder tenir opció a prendre decisions que afectaran indubtablement el seu futur.

Es pretén l'impuls en el disseny i el desenvolupament de projectes nous, com també possibilitar la continuïtat dels ja iniciats, tenint present que la finalitat de la innovació és la integració en la dinàmica i línia educativa del centre.

Els projectes s'han d'ajustar al concepte de transversalitat, entesa com l'educació de la responsabilitat de les persones envers elles mateixes i envers l'entorn i l'autonomia d'aquestes, estimulants l'educació de valors i criteris personals per actuar com a individus i com a grup. Cada vegada són més els projectes presentats que, d'una forma explícita i relacionada amb altres temes transversals, treballen l'educació ambiental.

A més, la Conselleria d'Educació i Cultura compta amb cinc Camps d'Aprenentatge: Son Ferriol, Es Palmer, Orient (Mallorca), Es Pinaret (Menorca), Sa Cala (Eivissa). Els Camps d'aprenentatge posen a l'abast dels centres educatius, i per tant de l'alum-

També es duen a terme convenis i col·laboracions amb altres institucions o entitats amb la finalitat de dotar els centres educatius d'eines i recursos sobre el tema, com també de gestió de les demandes i ofertes externes de programes estretament relacionats amb el medi ambient.

Pel que fa a la formació del professorat, aquests darrers anys s'han desenvolupat cursos i seminaris amb un component clarament mediambiental com ara els cursos d'iniciació i aprofundiment dels horts escolars ecològics, interpretació de paisatge, els seminaris d'ambientalització...

Des de la Direcció General d'Ordenació i Innovació continuarem amb la tasca de sensibilització i anàlisi de la situació del medi ambient a les Illes i al món a fi d'aconseguir, cada vegada més, propostes i respostes educatives en aquest sentit.

C.P. La Soledat

Premi Medi Ambient

El passat mes de maig, el C.P. La Soledat va ser guardonat amb el Premi Medi Ambient del Consell de Mallorca 2002, en la seva categoria d'Educació, per la seva tasca educativa realitzada en la gestió de recursos mitjançant el programa "Redueix, reutilitza, recicla".